

Aggressiivinen käyttäytyminen ja sen seuraukset hoitajille.

PRAGRESS

Preventing and confronting
aggressive behavior of older
people in Long Term Care

Pragress by [Erasmus + Project Pragress](#) is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License](#).

Project number: 2020-1-DE02-KA202-007726. This publication reflects the views only of the author(s), and neither the Commission nor the National Agency can be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Aggressiivinen käyttäytyminen ja sen seuraukset hoitajille.

Tässä tekstissä kuvataan tutkimustietoa aggressiiviseen käyttäytymisen seurauksista hoitajille.

KESKEISTÄ:

Tutkimuksissa on selvästi kuvattu aggressiivisen käyttäytymisen aiheuttamia kielteisiä vaikutuksia erityisesti sairaanhoitajiin.

Emotionaalinen stressi näyttää olevan melko yleinen reaktio aggression kohteeksi joutumisesta, ja se on siten kriittinen tekijä hoitajien kannalta. Emotionaalinen stressi voi vaikuttaa työuupumuksen syntyyn ja töistä pois jääntiin.

Hoidettavien aggressiivinen käyttäytyminen hoitajia kohtaan on edelleen tabuaihe. Hiljaisuuden kulttuuri omaishoitajien keskuudessa ja yhteiskunnassa ei edistä omaishoitajien terveiden selviytymisstrategioiden kehittämistä.

NEXT-tutkimusta (European Nurses Early Exit Study) pidetään yhtenä ensimmäisistä ja erityisen laajamittaisista julkaistuista tutkimuksista aiheesta "mitä seuraa sen jälkeen, kun joku on kokenut aggressiivista käyttäytymistä". Vaikka NEXT-tutkimus koski nimenomaan sairaanhoitajia, sitä voidaan soveltaa muuhunkin kuin hoitotyöhön. Vuonna 2005 NEXT-tutkimus osoitti, että yksi neljästä pitkäaikaishoidossa työskentelevästä hoitajasta oli kokenut hoidettavien (ikäntyneiden) aggressiivista käyttäytymistä, mikä lisäsi hoitajien henkistä stressiä. Hoidettavien aggressiivinen käyttäytyminen on myös todettu keskeiseksi tekijäksi, joka lisää hoitajien työuupumusriskiä (Simon ym. 2005). Tällaisten huolenaiheiden vuoksi Euroopan unionissa on pyritty kehittämään erityisiä ennaltaehkäiseviä ja de-eskalaation koulutusohjelmia hoitajille (Hirschberg ym., 2009). Aggressiivisen käyttäytymisen esiintyvyys on kuitenkin pysynyt korkeana.

Roche ja muut (2010) tekivät kyselytutkimuksen 21 australialaisen klinikan sairaanhoitajille, ja tiedustelivat heidän kokemuksiaan väkivallasta työssä ja sitä, miten se oli vaikuttanut heihin. Saadut vastaukset heijastivat NEXT-tutkimuksessa havaittuja teemoja. Näiden kyselyjen perusteella tutkijat pystyivät päättämään, että henkisen väkivallan kokeminen oli joillekin sairaanhoitajille riittävä syy irtisanoutua tai ainakin harkita irtisanoutumista. Monet kokivat kuitenkin vähemmän tarvetta irtisanoutua, kun he kokivat fyysisistä väkivaltaa potilaidensa taholta. Lisäksi Roche ym. (2010) pystyivät toteamaan, että sairaanhoitajat pitivät potilaiden väkivaltaa normaalina ja osana jokapäiväistä työelämää (Roche ym., 2010).

Yleisesti ottaen kaikki tutkimukset, jotka käsittelevät potilaiden aggressiivisen käyttäytymisen seurauksia ja sitä, millaista on kokea sitä erityisesti sairaanhoitajana tai hoitajana, ovat johtaneet samankaltaisiin tuloksiin. Emotionaalinen stressi on kriittinen tekijä, joka voi vaikuttaa uran päättämiseen. Näin on erityisesti silloin, kun hoitajat kokevat sellaista emotionaalista stressiä, joka saa heidät tuntemaan itsensä

voimattomiksi, avuttomiksi, epäonnistuneiksi, pelokkaiksi, surullisiksi, lyödyiksi tai jopa epäpäteviksi (Carlsson ym., 2004; Hirschberg ym., 2009).

Monissa tapauksissa hoitajista tulee heidän kokemansa huonon kohtelun vuoksi uhreja, jotka eivät pysty vapautumaan ahdistavista ja henkisesti stressaavista olosuhteista. On tärkeää mainita, että NEXT-tutkimuksen julkaisemisen tuloksena (työpaikalla tapahtuvaa) väkivaltaa pidetään nyt stressitekijänä, joka voi edistää työuupumusta. Näin ollen väkivaltaa voidaan monin tavoin helposti verrata muihin poikkeuksellisiin olosuhteisiin, kuten "kuoleman läheltä piti -tilanteisiin", sekä muihin vaikuttaviin tekijöihin, jotka johtuvat raskaasta työtaakasta tai resurssipaineista. Lisäksi hoitohenkilökuntaan kohdistuvan väkivaltaisen/aggressiivisen käyttäytymisen on todettu olevan hyvin haastavaa, mikä aiheuttaa tämän alan työntekijöille enemmän poissaoloja verrattuna muihin työaloihin. Näin ollen hoito- ja hoivatyöhön liittyy usein paljon rasitusta ja raskaita taakkoja (TK, 2021).

Vastaavalla tavalla myös muissa tutkimuksissa on korostettu sitä, että aggressiiviselle käyttäytymiselle ja väkivallalle altistuminen voi aiheuttaa monenlaisia kokemuksia. Esimerkiksi hoitajat kokevat usein pelon tunteita, tuntevat itsensä epäonnistuneiksi ja syyttävät itseään siitä, mitä heille on tapahtunut tai tapahtuu (Carlson ym., 2004). Yksi tekijä, joka voi edistää tällaisia tunteita, on normalisoituminen organisaatiossa, jossa vallitsee usein hyväksymisen ja vaikenemisen kulttuuri. Vuonna 1992 Lanza, joka oli aiemmin esittänyt yhden ensimmäisistä aiheesta tehdyistä tutkimuksista, kirjoitti "tabusta", joka usein nousee esiin käsiteltäessä ikääntyneiden henkilöiden huonoa kohtelua omaishoitajia kohtaan (Lanza, 1992). Evers et al. (2002) toivat tämän samalla tavoin esiin kiinnittäen huomiota siihen, että: "Aggressiivisen käyttäytymisen aihe on hyvin arkaluonteinen". Zeller ym. (2012) tekivät tutkimuksissaan samansuuntaisen johtopäätöksen ja totesivat, että: "hoitokotien asukkaiden aggressiivinen käyttäytyminen jää usein aliraportoiduksi sekä prevalenssimittauksissa että hoitodokumentaatioissa".

Näin ollen on otettava huomioon kolme toisiinsa liittyvää näkökohtaa, jotka liittyvät hoitajien kohtaaman aggressiivisen käyttäytymisen ja väkivallan eri muotoihin:

1. läkkään henkilön aggressiivinen käyttäytyminen hoitajia kohtaan näyttää todennäköisesti olevan yleisempää kuin raportoidaan, usein siksi, että se on laajalti suvaittua ja siitä vaietaan. Siksi ei ole yllättävää, että väkivaltakokemuksia kuvataan kirjallisuudessa usein emotionaalista taakkaa aiheuttaviksi (Hirschberg ym., 2009; Nybakken ym., 2018; Rosenberg & Herron, 2019).
2. Tutkimuksissa on havaittu, että hoitajilla on usein puutteita tehokkaiden hallintastrategioiden soveltamisessa. Hoitajat reagoivat aggressiiviseen käyttäytymiseen usein emotionaalisella tasolla pelon, surun tai epäonnistumisen tunteilla, mikä lisää väistämättä burnout-riskiä (Sandvide ym., 2010; Simon ym., 2005). Omaishoitajien kohdalla joillakin selviytymisstrategioilla voi olla myös tuhoisa vaikutus omaishoitajan ja ikääntyneen väliseen suhteeseen (Pickering ym., 2015; Isham ym., 2017).
3. Toistaiseksi tutkimuksissa ei ole selvinnyt, herättävätkö erityyppiset aggressiiviset käyttäytymismuodot ja väkivalta erilaiset tunnereaktiot hoitajissa

tai ihmisissä yleensä. Voidaan kuitenkin olettaa, että hoitajat kokevat voimakkaampia tunnereaktioita ja taakkaa, kun he kokevat fyysistä väkivaltaa kuin jos he kokevat sanallista väkivaltaa. Tästä huolimatta lähestymistapaa, jossa väkivallan eri muotojen merkitykselle annetaan jokin rooli, ei ole toistaiseksi vahvistettu. Lisäksi kunkin yksilön persoonallisuus saattaa auttaa selittämään miksi ihmiset reagoivat eri tavoin eri väkivallan muotoihin (Nau, Oud & Walter, 2019, 63-88).

Viitteet

Carlsson G, Dahlberg K, Lützen K, Nystrom M. Väki-valtaiset kohtaamiset psykiatrisessa hoidossa: fenomenologinen tutkimus ruumiillistuneesta hoitotiedosta. *Issues Ment Health Nurs.* 2004 Mar;25(2):191-217. doi: 10.1080/01612840490268324. PMID: 14726270.

Evers, W.; Tomic, W.; Brouwers, A. (2002). Aggressiivinen käyttäytyminen ja työuupumus vanhainkotien henkilökunnan keskuudessa. *International Mental Health Nurse*, 11 (1), s. 2-9.

Hirschberg, K.-R.; Zeh, A.; Kähler, B. (2009). Gewalt und Aggression in der Pflege. Ein Kurzüberblick. *Berufsgenossenschaft für Gesundheitsdienst und Wohlfahrtspflege - BGW*. https://www.bgw-online.de/DE/Arbeitssicherheit-Gesundheitsschutz/Grundlagen-Forschung/GPR-Medientypen/Downloads/BGW08-00-113-Gewalt-und-Aggression-in-der-Pflege-Kurzueberblick_Download.pdf?__blob=publicationFile (huhtikuu 2020).

Isham L, Hewison A, Bradbury-Jones C (2019). When Older People Are Violent or Abusive Toward Their Family Caregiver: A Review of Mixed-Methods Research. *Trauma Violence Abuse*, 20(5):626-637. doi: 10.1177/1524838017726425. Epub 2017 Aug 23. PMID: 29333998.

Lanza, M.L. (1992). Sairaanhoidajat potilaiden pahoinpitelyn uhreina. Päivitys, yhteenveto ja suositukset. *Archives of Psychiatric Nursing*, 3, s. 163-171.

Nau, J.; Walter, G.; Oud, N. (Hrsg.) (2019). *Aggression, Gewalt und Aggressionsmanagement*. Bern: Hogrefe.

Nybakken S, Strandås M, Bondas T. (2018). Hoitajien käsitykset aggressiivisesta käyttäytymisestä dementiaa sairastavilla hoitokodin asukkailla: A meta-ethnography. *J Adv Nurs.* 2018 Dec;74(12):2713-2726. doi: 10.1111/jan.13807. PMID: 30019403.

Pickering, C.; Moon, A.; Pieters, H.; Menten, J.; Phillips, L. (2015). Suhteenhallintastrategiat tyttärille ristiriitaisissa suhteissa ikääntyvien äitiensä kanssa. *Journal of Advanced Nursing*, 71(3), s. 609-619.

Roche, M.; Diers, D.; Duffield, C.; Catling-Paul, C. (2010). Sairaanhoidajiin kohdistuva väkivalta, työympäristö ja potilastulokset. *Journal of Nursing Scholarship* 2010; 42:1, s. 13-22.

Rosenberg, M.W.; Herron, R.V. (2019). Aggressioon ja reaktiiviseen käyttäytymiseen vastaaminen kotona. *Dementia*, toukokuu 18 (4), s. 1328-1340.

Sandvide, A., Aström, S., Saveman, B. (2010). Miten hoitajat rakentavat ja muotoilevat väkivaltaan liittyviä ongelmia ikääntyneiden laitoshoidossa. *Commun Med.*, 7(2):155-64. PMID: 22049638.

Simon, M.; Tackenberg, P.; Hasselhorn, H.-M.; Kümmerling, A.; Büscher, A.; Müller, B.H. (2005). Auswertung der ersten Befragung der NEXT-Studie in Deutschland. Universität Wuppertal.

Techniker Krankenkasse (2019). Pflegefall Pflegebranche? So geht's Pflegekräften in Deutschland. <https://www.tk.de/resource/blob/2066542/2690efe8e801ae831e65fd251cc77223/gesundheitsreport-2019-data.pdf>; 17.03.2022.

Zeller A, Dassen T, Kok G, Needham I & Halfens R (2012). Asukkaiden hoitajiin kohdistuvaan aggressiivisuuteen hoitokodeissa liittyvät tekijät, *Journal of Nursing Scholarship*, 44 (3), s. 249-57.

Tässä tekstissä annetaan taustatietoa aggressiivisesta käyttäytymisestä ja sen seurauksista hoitajille.

